

گزارش کوتاه

Short Communication

ارزیابی نتایج پژوهشی دانشکده‌های دانشگاه علوم پزشکی قزوین (۱۳۸۵-۱۳۸۶)

مهری مشاطان* دکتر سعید آصف زاده**

Report of research activities of QUMS (2006-2007)

M Mashatan* S Asefzadeh

دریافت: ۸۷/۲/۲۰ پذیرش: ۸۷/۵/۲۸

*Abstract

This descriptive study was conducted to compare the research activities of different faculties of QUMS during 2006-2007. The existing information showed that the percentage of abstracts presented in Iranian seminars, published books, and approved researches were increased by 57%, 22%, and 18%, respectively. However, the rate of research budget and the abstracts presented in foreign seminars were decreased by 10% and 11%, respectively. The number of articles written in English was increased by 155% during the same period and the Faculty of Dentistry obtained the highest score based on the number of articles and approved researches.

Keywords: Researches, Articles, Books, Qazvin University of Medical Sciences (QUMS)

*چکیده

این مطالعه توصیفی با هدف مقایسه نتایج پژوهشی دانشکده‌های دانشگاه علوم پزشکی قزوین در سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶ انجام شد. جمع‌آوری اطلاعات از طریق بررسی مستندات موجود در معاونت پژوهشی دانشگاه بود که نشان داد خلاصه مقاله‌های ارائه شده در همایش‌های داخل کشور، کتاب‌های چاپ شده و طرح‌های مصوب در سال ۱۳۸۶ به ترتیب ۵۷٪، ۲۲٪ و ۱۸٪ افزایش و بودجه پژوهشی مصوب و خلاصه مقاله‌های ارائه شده در همایش‌های خارج کشور به ترتیب ۱۰٪ و ۱۱٪ کاهش داشتند. اگرچه چاپ مقاله انگلیسی در مجله‌های معتبر به میزان ۱۵۵٪ افزایش داشت، ولی نسبت کل مقاله‌ها به تعداد اعضای هیأت علمی افزایشی را نشان نداد. دانشکده دندانپزشکی در نسبت مقاله‌های چاپ شده و طرح‌های مصوب به تعداد اعضای هیأت علمی بالاترین رتبه را کسب کرد.

کلیدواژه‌ها: طرح‌های پژوهشی، مقاله‌ها، کتاب‌ها، دانشگاه علوم پزشکی قزوین

* کارشناس مسؤول امور پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی قزوین

** استاد مدیریت خدمات بهداشتی-درمانی دانشگاه علوم پزشکی قزوین
آدرس مکاتبه: قزوین، دانشگاه علوم پزشکی قزوین، تلفن ۳۳۳۷۰۰۶

✉ Email: jresearchdpt@qums.ac.ir

*مقدمه:

اخیراً مفهوم ارزشیابی و رتبه‌بندی در تمام دنیا به خصوص آمریکا و اروپا مورد توجه قرار گرفته‌است. موضوع رتبه‌بندی به شیوه‌هایی اشاره می‌کند که هدف آن شناسایی بهترین‌ها با استفاده از داده‌های عینی و شفاف است. اهداف رتبه‌بندی و ارزشیابی عبارتند از: ارزیابی دانشکده‌ها و شناسایی دانشکده‌های دارای بهترین عملکرد، ایجاد رقابت سازنده بین دانشکده‌ها، افزایش سطح علمی آنها و ...^(۱) یکی از روش‌های ارزشیابی، استفاده از میزان مولد بودن کادر آموزشی (Faculty Productivity) است. این روش بر این ایده استوار است که تولیدات علمی کادر آموزشی از قبیل طرح‌های تحقیقاتی، مقاله‌ها، کتب و غیره با کیفیت آموزشی و پژوهشی آن دانشکده مرتبط است.^(۲) دانشگاه علوم پزشکی قزوین یک دانشگاه تپ دو و دارای چهار دانشکده پزشکی، دندانپزشکی، پرستاری-مامایی و بهداشت و پیراپزشکی است. رشته‌های فوق لیسانس و بالاتر این دانشگاه عبارتند از رشته‌های تخصص کودکان، زنان، جراحی عمومی، داخلی و بی‌هوشی، رشته‌های دکترای عمومی پزشکی و دندانپزشکی و رشته‌های کارشناسی ارشد علوم تشریح و بهداشت. این مطالعه توصیفی با هدف مقایسه نتایج پژوهشی دانشکده‌های این دانشگاه در سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶ از طریق بررسی مستندات موجود در معاونت پژوهشی دانشگاه انجام شد. این مستندات هر سه ماه یکبار از طریق رابطین پژوهشی دانشکده‌های تابعه و در ابتدای سال بعد از طریق اعلام به تمام مدیران گروه‌های آموزشی به منظور ارائه به وزارت متبوع جمع‌آوری می‌شوند.

تعداد اعضای هیأت علمی دانشگاه در سال ۱۳۸۵ شامل ۱۹۶ نفر و در سال ۱۳۸۶ شامل ۲۰۸ نفر بود. بودجه پژوهشی مصوب دانشگاه در سال ۸۵ حدود ۳۸۳۸ میلیون ریال و در سال ۸۶ حدود ۳۴۵۰ میلیون ریال بود. در سال ۸۵ این دانشگاه ۸۳ طرح مصوب و در سال ۸۶

به تعداد مقاله‌های چاپ شده ۱/۵۸ بود. تعداد مقاله‌های یک نویسنده در مقاله‌های فارسی بین ۱ تا ۸ مقاله و در مقاله‌های انگلیسی بین ۱ تا ۵ مقاله بود. از نظر سابقه کار نویسنده مسؤول، نویسندگان با سابقه کار ۱ تا ۵ سال مقاله، ۶ تا ۱۰ سال ۱۰ مقاله، ۱۱ تا ۱۵ سال ۱۷ و بیش‌تر از ۱۵ سال ۱۶ مقاله داشتند.

به طور کلی بودجه پژوهشی مصوب و تعداد مقاله‌های ارائه شده در همایش‌های خارج از کشور در سال ۸۶ نسبت به سال ۸۵ کاهش و تعداد اعضای هیأت علمی، طرح‌های مصوب، کتاب‌های چاپ شده و خلاصه مقاله‌های ارائه شده در همایش داخل کشور افزایش یافته بود. اگرچه چاپ مقاله انگلیسی در مجله‌های معتبر ۲/۵ برابر شده بود، ولی نسبت کل مقاله‌ها به تعداد اعضای هیأت علمی افزایشی را نشان نداد. دانشکده دندان‌پزشکی در نسبت مقاله‌های چاپ شده و طرح‌های مصوب به تعداد اعضای هیأت علمی بالاترین رتبه را کسب نمود.

۹۷ طرح مصوب داشت که بودجه طرح‌های مصوب در سال ۸۶ بالغ بر ۱۰۶۵ میلیون ریال، میانگین بودجه هر طرح بالغ بر ۱۱ میلیون ریال (۳ طرح قرارداد نداشتند) و نسبت بودجه طرح‌های مصوب به بودجه پژوهشی دانشگاه ۰/۳۰ بود.

مقایسه عملکرد پژوهشی دانشگاه در سال‌های ۸۵ و ۸۶ نشان داد که دانشگاه به جز در ارائه مقاله در همایش‌های خارج از کشور در سایر نتایج پژوهشی افزایش داشته است (جدول شماره ۱).

در سال ۱۳۸۶، از مجموع ۶۷ مقاله چاپ شده دانشگاه، ۵۷ مقاله تحقیقی، ۵ مقاله گزارش مورد و ۵ مقاله گزارش کوتاه یا نامه به سردبیر بودند. از نظر نوع اندکس ۸ مقاله اندکس نوع یک، ۶ مقاله اندکس نوع دو، ۱۲ مقاله اندکس نوع سه، ۴۰ مقاله اندکس نوع چهار و ۱ مقاله اندکس نشده بود. ۲۶ مقاله از پایان‌نامه‌ها یا طرح‌های مصوب دانشگاه منتج شده بودند. میانگین نویسندگان مقاله‌ها (فقط اعضای هیأت علمی دانشگاه)

جدول ۱: مقایسه نتایج پژوهشی دانشکده‌های دانشگاه علوم پزشکی قزوین در سال‌های ۸۵ و ۸۶

کتاب‌ها	نسبت طرح‌های مصوب به اعضای هیأت علمی	طرح‌های تحقیقاتی	خلاصه مقاله‌های ارائه شده در همایش‌ها		نسبت مقالات به اعضای هیأت علمی	مقاله‌های چاپ شده در مجله‌های معتبر		تعداد اعضای هیأت علمی	شاخص	
			داخلی	خارجی		فارسی	انگلیسی		دانشکده	پزشکی
۶	۰/۳۷	۴۴	۱۸	۳۸	۰/۲۴	۵	۲۴	۱۱۷	۱۳۸۵	پزشکی
۵	۰/۴۰	۵۱	۱۴	۳۹	۰/۳۳	۱۷	۲۵	۱۲۵	۱۳۸۶	
۰	۰/۲۵	۹	۵	۷	۰/۳۱	۰	۱۱	۳۵	۱۳۸۵	دندان‌پزشکی
۰	۰/۴۱	۱۲	۳	۱۸	۰/۵۵	۵	۱۱	۲۹	۱۳۸۶	
۳	۰/۳۰	۷	۳	۸	۰/۷۸	۴	۱۴	۲۳	۱۳۸۵	بهداشت و پیراپزشکی
۵	۰/۲۰	۶	۵	۸	۰/۲۶	۱	۷	۳۰	۱۳۸۶	
۰	۰/۲۸	۶	۰	۲۷	۰/۲۸	۰	۶	۲۱	۱۳۸۵	پرستاری و مامایی
۱	۰/۳۷	۹	۱	۶۱	۰/۰۴	۰	۱	۲۴	۱۳۸۶	
۹	۰/۳۳	۶۶*	۲۶	۸۰	۰/۳۲	۹	۵۵	۱۹۶	۱۳۸۵	جمع
۱۱	۰/۳۷	۷۸*	۲۳	۱۲۶	۰/۳۲	۲۳	۴۴	۲۰۸	۱۳۸۶	

* طرح‌های HSR غیر هیأت علمی محسوب نشده است.

در سال ۱۳۸۵، میانگین مقاله‌های چاپ شده در ۲۰ دانشگاه تیپ دو حدود ۹۷ مقاله بوده است که دانشگاه بقیه ... با ۲۵۷ مقاله بیش‌ترین و دانشگاه اردبیل با ۲۱ مقاله کم‌ترین تعداد مقاله را داشتند. دانشگاه علوم پزشکی قزوین در این سال رتبه شانزدهم را کسب نمود.^(۳) مقایسه نتایج ارزشیابی عملکرد پژوهشی دانشگاه توسط وزارت متبوع در سال‌های ۸۱ تا ۸۵ نیز نشان داد که دانشگاه در شاخص‌های حاکمیت و رهبری، توانمندسازی و تنوع طرح‌های تحقیقاتی موفق بوده، ولی در شاخص انتشار علم همگام با سایر شاخص‌ها پیشرفت نداشته و از میانگین تعداد مقاله‌های دانشگاه‌های تیپ دو نیز بسیار فاصله دارد. البته افزایش ۲/۵ درصدی مقاله‌های انگلیسی در سال ۸۶ نسبت به سال ۸۵ را می‌توان تا حدودی به ارائه تسهیلات مالی جهت چاپ مقاله در مجلات معتبر خارجی نسبت داد.

در سال ۱۳۸۶، دانشکده‌های دندان‌پزشکی و پزشکی با نسبت ۰/۴۱ و ۰/۴۰ بالاترین رتبه را در زمینه طرح‌های مصوب داشتند که با حذف طرح‌های دانشجویی این نسبت به ترتیب به دانشکده پرستاری-مامایی با ۰/۲۵، پزشکی با ۰/۱۲، دندان‌پزشکی با ۰/۰۶ و بهداشت با ۰/۰۳ تغییر یافت. البته به نظر می‌رسد با توجه به تفاوت زیاد دانشکده‌ها از نظر تعداد و رتبه اعضای هیات علمی و دانشجویان فوق لیسانس و بالاتر، رتبه‌بندی آنها

دشوار باشد. برخی محققین معتقدند برای این که بتوان فعالیت‌های پژوهشی دانشکده‌ها را ارزش‌گذاری نمود، بهتر است فعالیت‌های پژوهشی را در کنار سایر فعالیت‌ها (آموزشی، اجرایی، اجتماعی و غیره) ارزیابی نمود تا به نتیجه مطلوب دست یافت.^(۴) از سوی دیگر مشاهده می‌شود که بودجه پژوهشی مصوب دانشگاه در سال ۸۶ کاهش داشته‌است که این امر می‌تواند در همه زمینه‌ها تأثیرگذار باشد.

* مراجع:

۱. مهرداد ج، فلاحتی فومنی م ر. رتبه‌بندی علمی دانشگاه‌های عضو OIC. شیراز، کتابخانه منطقه‌ای علوم و تکنولوژی، ۱۳۸۶، ۴-۱۱
۲. آیین‌نامه م و همکاران. بانک اطلاعات رتبه‌بندی دانشکده‌های پزشکی ایران. چاپ دوم. تهران: انتشارات معاونت آموزشی وزارت بهداشت؛ ۱۳۸۲. ۷-۳۶
۳. وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی نتایج ارزشیابی عملکرد پژوهشی دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور در سال ۱۳۸۵. مرکز توسعه و هماهنگی تحقیقات و فناوری، مهرماه ۱۳۸۶
4. Daklik HA, Kaidbey R. Research productivity of the medical faculty at the American university of eirut. Postgrad Med J 2006; 82(969):462-4